

BIỆN PHÁP QUẢN LÝ GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỐNG CHO HỌC SINH Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ PHƯỜNG DIÊN HỒNG, THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Nguyễn Thị Hồng Gấm

Học viên Cao học, Trường Đại học Sài Gòn

Tóm tắt: Hoạt động giáo dục kỹ năng sống (GDKNS) tại các trường THCS trên địa bàn phường Diên Hồng, Thành phố Hồ Chí Minh vẫn còn triển khai thiếu đồng bộ, thiếu cơ chế phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng giáo dục; hoạt động GDKNS còn ngắn hạn, thiếu tính hệ thống, chưa có định hướng chiến lược từ Ban Giám hiệu, thiếu công cụ đánh giá hiệu quả rõ ràng, gây khó khăn trong công tác quản lý. Dựa trên khung lý luận về quản lý GDKNS và kết quả khảo sát, phân tích thực trạng tại các trường trung học cơ sở mà chúng tôi đã nghiên cứu, bài báo đề xuất 06 biện pháp quản lý GDKNS cho học sinh ở địa bàn nghiên cứu.

Từ khóa: Biện pháp quản lý, giáo dục kỹ năng sống, THCS, TP Hồ Chí Minh.

MANAGEMENT MEASURES FOR LIFE SKILLS EDUCATION FOR STUDENTS IN LOWER SECONDARY SCHOOLS IN DIEN HONG WARD, HO CHI MINH CITY

Abstract: Life skills education (LSE) activities in lower secondary schools in Diên Hồng Ward, Ho Chi Minh City, are still implemented inconsistently and lack an effective coordination mechanism among educational stakeholders. LSE initiatives tend to be short-term and unsystematic, with no strategic orientation from school leadership and no clear tools for evaluating effectiveness, which creates difficulties for management. Based on the theoretical framework for managing LSE and on survey findings and analysis of the current situation in the lower secondary schools examined, this paper proposes six management measures for life skills education for students in the study area.

Keywords: management measures, life skills education, lower secondary schools, Ho Chi Minh City.

Nhận bài: 06.01.2026

Phản biện: 24.01.2026

Duyệt đăng: 28.01.2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển nhanh chóng của khoa học – công nghệ, nền giáo dục Việt Nam đang chuyển mình mạnh mẽ để thích ứng với yêu cầu đổi mới toàn diện và hội nhập quốc tế. Một trong những định hướng trọng tâm của quá trình đổi mới giáo dục là phát triển năng lực và phẩm chất toàn diện cho người học, trong đó đặc biệt nhấn mạnh đến năng lực thích ứng và phát triển bền vững trong xã hội hiện đại. Giáo dục kỹ năng sống (GDKNS) được xem là một trong những yếu tố cốt lõi giúp học sinh có thể đối diện hiệu quả với những thách thức trong học tập, công việc và đời sống, đồng thời hình thành bản lĩnh, năng lực tự chủ và ý thức công dân tích cực.

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (CTGDPT 2018) do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành đã xác định rõ mục tiêu giáo dục là phát triển toàn diện học sinh về đức, trí, thể, mỹ và năng lực. GDKNS không còn là nội dung ngoại khóa mang tính tự phát mà được tích hợp xuyên suốt trong các môn học, hoạt động trải nghiệm và giáo dục ngoài giờ lên lớp. Đặc biệt, cấp trung học cơ sở (THCS) là giai đoạn học sinh có nhiều thay đổi mạnh mẽ về tâm lý, sinh lý và hành vi – chuyển tiếp từ trẻ em sang tuổi thiếu niên. Vì vậy, GDKNS cho học sinh THCS có vai trò đặc biệt quan trọng trong

việc giúp các em xây dựng hành vi tích cực, lối sống lành mạnh và năng lực thích ứng linh hoạt.

Tuy nhiên, thực tiễn giáo dục trên địa bàn nghiên cứu hiện nay cho thấy việc tổ chức và quản lý hoạt động GDKNS ở nhiều trường THCS vẫn còn nhiều bất cập. Một số trường chưa nhận thức đầy đủ vai trò của kỹ năng sống trong phát triển toàn diện học sinh. Việc tổ chức hoạt động còn mang tính hình thức, thiếu chiều sâu; nội dung giáo dục chưa phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi; phương pháp còn đơn điệu; chưa có đội ngũ giáo viên hoặc cán bộ chuyên trách có chuyên môn sâu; đồng thời thiếu hệ thống tiêu chí đánh giá cụ thể. Các hoạt động GDKNS chưa thực sự gắn kết với chương trình học tập chính khóa và còn thiếu sự phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội. Hoạt động GDKNS tại các trường THCS trên địa bàn phường này vẫn còn triển khai thiếu đồng bộ, thiếu cơ chế phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng giáo dục; hoạt động GDKNS còn ngắn hạn, thiếu tính hệ thống, chưa có định hướng chiến lược từ Ban Giám hiệu, thiếu công cụ đánh giá hiệu quả rõ ràng, gây khó khăn trong công tác quản lý và cải tiến chất lượng.

Do đó, tác giả nghiên cứu biện pháp Quản lý GDKNS cho học sinh ở các trường trung học cơ sở phường Diên Hồng, Thành phố Hồ Chí Minh là có tính cấp thiết, có ý nghĩa thực tiễn cao.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số khái niệm cơ bản

Theo Bộ Giáo dục và Đào tạo, “kỹ năng sống là khả năng của con người biết vận dụng các tri thức, giá trị, thái độ và thói quen đã học được vào thực tiễn cuộc sống, để có những hành vi đúng đắn, phù hợp và tích cực trong các mối quan hệ và tình huống khác nhau” (Bộ GD&ĐT, 2013).

GDKNS là một bộ phận quan trọng của quá trình giáo dục toàn diện, nhằm trang bị cho người học những năng lực cần thiết để thích ứng hiệu quả với các yêu cầu và thách thức của cuộc sống cá nhân và xã hội. Trong bối cảnh giáo dục hiện đại, GDKNS không chỉ tập trung vào việc truyền thụ tri thức mà còn hướng đến hình thành hành vi tích cực, khả năng tự điều chỉnh và năng lực xã hội cho người học.

Theo Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, nội dung GDKNS cho học sinh trung học cơ sở bao gồm các nhóm kỹ năng cơ bản: kỹ năng cá nhân (tự nhận thức, tự phục vụ, quản lý cảm xúc), kỹ năng xã hội (giao tiếp, hợp tác, giải quyết xung đột), kỹ năng nhận thức (tư duy phản biện, sáng tạo, ra quyết định) và kỹ năng bảo vệ bản thân (Viện KHGDVN, 2018).

2.2. Đặc điểm tâm sinh lý của học sinh trung học cơ sở

Học sinh THCS ở độ tuổi 11–15 thường được gọi là “tuổi dậy thì”, giai đoạn có nhiều biến đổi quan trọng. Về thể chất: Tốc độ phát triển nhanh, thay đổi mạnh mẽ về vóc dáng, sức khỏe, có sự khác biệt lớn giữa cá nhân. Về nhận thức: Tư duy trừu tượng bắt đầu hình thành, học sinh có khả năng suy luận, phản biện nhưng vẫn thiếu kinh nghiệm thực tiễn. Về tình cảm – xã hội: Đây là giai đoạn “khủng hoảng tuổi thiếu niên”, các em nhạy cảm, dễ xúc động, nhu cầu khẳng định bản thân cao, đồng thời chịu ảnh hưởng lớn từ bạn bè đồng trang lứa. Về hành vi: Dễ bị lôi cuốn bởi các tác động xã hội như mạng xã hội, trò chơi điện tử; nếu thiếu kỹ năng sống, các em dễ gặp rủi ro tâm lý và hành vi lệch chuẩn.

Quản lý GDKNS cho học sinh trung học cơ sở là quá trình tác động có tổ chức, có kế hoạch và có mục tiêu của chủ thể quản lý (hiệu trưởng, ban giám hiệu, tổ chuyên môn) nhằm điều hành, phối hợp và kiểm tra các hoạt động GDKNS trong nhà trường; đồng thời huy động và sử dụng hiệu quả các nguồn lực (nhân lực, vật lực và nguồn lực xã hội) để đạt được mục tiêu phát triển toàn diện năng lực và nhân cách học sinh.

2.3. Những mặt yếu và nguyên nhân

Bên cạnh những kết quả đạt được, kết quả khảo sát và phân tích thực trạng cũng cho thấy một số hạn chế trong công tác quản lý GDKNS ở các trường THCS phường Diên Hồng:

Thứ nhất, việc cụ thể hóa mục tiêu GDKNS còn chưa thật sự rõ ràng và đồng bộ. Mặc dù mục tiêu GDKNS đã được xác định trong kế hoạch giáo dục của nhà trường, song ở một số nội dung, mục tiêu còn mang tính khái quát, chưa được chuyển hóa thành các tiêu chí, chỉ báo cụ thể.

Thứ hai, nội dung GDKNS chưa được xây dựng theo một khung thống nhất, chủ yếu được lồng ghép thông qua các môn học và hoạt động giáo dục khác.

Thứ ba, việc sử dụng các phương pháp GDKNS tích cực chưa được thực hiện thường xuyên và đồng bộ.

Thứ tư, công tác kiểm tra, đánh giá GDKNS còn nhiều hạn chế. Kết quả khảo sát cho thấy hoạt động đánh giá chủ yếu dựa vào quan sát và nhận xét mang tính định tính; chưa xây dựng được hệ thống tiêu chí và công cụ đánh giá cụ thể, thống nhất để đo lường mức độ hình thành và phát triển kỹ năng sống của học sinh.

Thứ năm, điều kiện bảo đảm cho GDKNS còn một số bất cập, đặc biệt là năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm của giáo viên, cơ sở vật chất phục vụ các hoạt động ngoài lớp học, cũng như sự phối hợp giữa nhà trường với gia đình và các lực lượng xã hội chưa thật sự thường xuyên và hiệu quả.

Những hạn chế trên xuất phát từ các nguyên nhân chủ yếu như: nhận thức về GDKNS của một bộ phận CBQL và GV chưa đồng đều; thiếu các văn bản hướng dẫn cụ thể, khung nội dung và công cụ đánh giá GDKNS thống nhất; năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm của giáo viên còn hạn chế trong khi áp lực chương trình học tập lớn; nguồn lực hỗ trợ chưa đồng bộ; và cơ chế phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội còn lỏng lẻo.

2.4. Các biện pháp quản lý GDKNS cho học sinh ở các trường trung học cơ sở phường Diên Hồng, Thành phố Hồ Chí Minh

2.4.1. Nâng cao nhận thức của cán bộ quản lý và giáo viên về vai trò của GDKNS trong nhà trường

Nội dung của biện pháp tập trung nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lý và giáo viên về vai trò, ý nghĩa và yêu cầu của GDKNS trong nhà trường; khắc phục quan niệm coi GDKNS chỉ là hoạt động lồng ghép hoặc mang tính bổ trợ. Đồng

thời, biện pháp chú trọng cập nhật các quan điểm, nội dung và phương thức tổ chức GDKNS, tạo sự thống nhất trong nhận thức và hành động, làm nền tảng cho việc triển khai các hoạt động GDKNS một cách chủ động, có kế hoạch và hiệu quả.

Để thực hiện biện pháp này một cách hiệu quả, các trường trung học cơ sở cần triển khai đồng bộ một số nội dung sau:

Tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên môn, hội thảo, tọa đàm nhằm tuyên truyền, phổ biến cho cán bộ quản lý và giáo viên về vai trò, mục tiêu và yêu cầu của GDKNS trong nhà trường trung học cơ sở.

Lồng ghép nội dung nâng cao nhận thức về GDKNS trong các cuộc họp hội đồng sư phạm, sinh hoạt tổ chuyên môn và các hoạt động bồi dưỡng thường xuyên cho giáo viên.

Phát huy vai trò chỉ đạo của ban giám hiệu trong việc định hướng, quán triệt và giám sát nhận thức của giáo viên đối với GDKNS; kịp thời biểu dương, nhân rộng các điển hình tích cực trong tổ chức và quản lý hoạt động GDKNS.

2.4.2. Bồi dưỡng cho cán bộ, giáo viên về kỹ năng lực tổ chức và quản lý hoạt động GDKNS

Nội dung bồi dưỡng tập trung vào việc phát triển năng lực tổ chức và quản lý hoạt động GDKNS cho cán bộ quản lý và giáo viên, bao gồm:

Bồi dưỡng kiến thức về mục tiêu, nội dung và yêu cầu của GDKNS trong nhà trường trung học cơ sở.

Bồi dưỡng kỹ năng lập kế hoạch, tổ chức, điều phối và quản lý các hoạt động GDKNS trong môn học, hoạt động trải nghiệm và hoạt động ngoài giờ lên lớp.

Bồi dưỡng năng lực lựa chọn và vận dụng các phương pháp GDKNS phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi học sinh.

Bồi dưỡng kỹ năng kiểm tra, đánh giá kết quả GDKNS theo hướng phát triển năng lực, chú trọng đánh giá quá trình.

2.4.3. Tăng cường xây dựng kế hoạch và quản lý mục tiêu GDKNS phù hợp với đặc điểm học sinh

Nội dung của biện pháp tập trung vào việc xây dựng và quản lý hệ thống mục tiêu GDKNS một cách khoa học, phù hợp với đặc điểm và nhu cầu của học sinh trung học cơ sở, bao gồm:

Xác định mục tiêu GDKNS phù hợp với đặc điểm tâm lý và nhu cầu của học sinh.

Cụ thể hóa mục tiêu GDKNS thành các mục tiêu thành phần và tiêu chí thực hiện, làm cơ sở cho tổ chức hoạt động và kiểm tra, đánh giá.

Quản lý việc phổ biến mục tiêu GDKNS

đến cán bộ quản lý, giáo viên, học sinh và phụ huynh nhằm tạo sự thống nhất trong nhận thức và thực hiện.

Theo dõi, rà soát và điều chỉnh mục tiêu GDKNS trên cơ sở kết quả thực hiện và phản hồi từ thực tiễn.

2.4.4. Chỉ đạo đa dạng nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức theo hướng tăng cường trải nghiệm

Nội dung của biện pháp tập trung vào việc đa dạng hóa và nâng cao chất lượng tổ chức GDKNS, bao gồm:

Chỉ đạo xây dựng nội dung GDKNS gắn với các tình huống thực tiễn trong học tập, sinh hoạt và đời sống của học sinh trung học cơ sở.

Đổi mới phương pháp GDKNS theo hướng phát huy tính tích cực của học sinh, chú trọng các phương pháp trải nghiệm, thảo luận nhóm, đóng vai, giải quyết tình huống, dự án học tập.

Đa dạng hóa hình thức tổ chức GDKNS thông qua các hoạt động trong môn học, hoạt động trải nghiệm – hướng nghiệp, ngoại khóa, câu lạc bộ, hoạt động Đoàn – Đội.

Tăng cường chỉ đạo việc lồng ghép GDKNS một cách phù hợp, có mục tiêu và có kiểm soát trong các hoạt động giáo dục của nhà trường.

2.4.5. Tăng cường kiểm tra, đánh giá hoạt động GDKNS theo hướng phát triển năng lực học sinh

Nội dung của biện pháp tập trung vào chuẩn hóa và đa dạng hóa công tác kiểm tra, đánh giá GDKNS, bao gồm:

Xây dựng và hoàn thiện kế hoạch, tiêu chí và công cụ đánh giá GDKNS theo hướng phát triển năng lực học sinh, phù hợp với đặc điểm lứa tuổi trung học cơ sở.

Đa dạng hóa hình thức đánh giá như: quan sát hành vi, đánh giá qua sản phẩm học tập, hoạt động trải nghiệm, tự đánh giá, đánh giá đồng đẳng và hồ sơ học tập (portfolio).

Tăng cường đánh giá quá trình, coi trọng sự tiến bộ của học sinh trong rèn luyện kỹ năng sống, hạn chế đánh giá mang tính hình thức hoặc chỉ tập trung vào kết quả cuối cùng.

Sử dụng kết quả kiểm tra, đánh giá làm căn cứ để điều chỉnh kế hoạch, nội dung và phương pháp GDKNS trong nhà trường.

2.4.6. Tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội trong GDKNS cho học sinh

Nội dung của biện pháp tập trung vào việc tăng cường cơ chế phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội trong GDKNS, bao gồm:

Xây dựng cơ chế phối hợp giữa nhà trường và gia đình trong việc theo dõi, giáo dục và rèn luyện kỹ năng sống cho học sinh ở cả môi trường học tập và sinh hoạt gia đình.

Tăng cường vai trò của các tổ chức đoàn thể, tổ chức xã hội, cơ sở văn hóa – giáo dục tại địa phương trong việc hỗ trợ nhà trường tổ chức các hoạt động GDKNS cho học sinh.

Phối hợp thu thập thông tin, phản hồi từ phụ huynh và cộng đồng về hành vi, thái độ và kỹ năng sống của học sinh nhằm phục vụ công tác quản lý và điều chỉnh hoạt động GDKNS.

Xây dựng môi trường giáo dục an toàn, thân thiện, tạo điều kiện thuận lợi cho học sinh được rèn luyện kỹ năng sống trong các tình huống thực tiễn.

2.4.7. Kết quả khảo sát tính khả thi của các biện pháp

Bảng 1. Kết quả về mức độ cấp thiết của các biện pháp đề xuất

STT	Biện pháp	Mức độ đạt được			
		ĐTB	ĐLC	TH	XL
1	Nâng cao nhận thức của cán bộ quản lý và giáo viên về vai trò của GDKNS trong nhà trường.	4,18	0,80	4	Khá khả thi
2	Bồi dưỡng cho cán bộ, giáo viên về kỹ năng lực tổ chức và quản lý hoạt động GDKNS.	4,62	0,49	1	Rất khả thi
3	Tăng cường xây dựng kế hoạch và quản lý mục tiêu GDKNS phù hợp với đặc điểm học sinh.	4,03	0,76	6	Khá khả thi
4	Chỉ đạo đa dạng nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức theo hướng tăng cường trải nghiệm.	4,29	0,68	2	Rất khả thi
5	Tăng cường kiểm tra, đánh giá hoạt động GDKNS theo hướng phát triển năng lực học sinh.	4,06	0,85	5	Khá khả thi
6	Tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội trong GDKNS cho học sinh.	4,24	0,78	3	Rất khả thi
	Chung	4,24	0,73		Rất khả thi

Kết quả khảo sát cho thấy các biện pháp quản lý GDKNS được đề xuất đều được đánh giá có tính khả thi cao, với điểm trung bình chung đạt ĐTB = 4,24, độ lệch chuẩn ĐLC = 0,73, xếp loại Rất khả thi. Điều này phản ánh sự đồng thuận tích cực của cán bộ quản lý và giáo viên về khả năng triển khai các biện pháp trong điều kiện thực tiễn của các trường trung học cơ sở phường Diên Hồng, Thành phố Hồ Chí Minh.

Trong số các biện pháp, biện pháp “Bồi dưỡng cho cán bộ, giáo viên về năng lực tổ chức và quản lý hoạt động GDKNS” được đánh giá khả thi cao nhất (ĐTB = 4,62; TH = 1; XL = Rất khả thi). Kết quả này cho thấy việc bồi dưỡng năng lực cho đội ngũ được xem là giải pháp dễ triển khai và phù hợp với nhu cầu thực tế của nhà trường.

III. KẾT LUẬN

Dựa trên khung lý luận về quản lý GDKNS và kết quả khảo sát, phân tích thực trạng tại các trường trung học cơ sở phường Diên Hồng, Thành phố Hồ Chí Minh mà chúng tôi đã nghiên cứu, bài báo đề xuất 06 biện pháp quản lý GDKNS cho học sinh. Các biện pháp được đề xuất bảo đảm tính mục tiêu, tính hệ thống, phù hợp với thực tiễn và có khả năng triển khai trong điều kiện nhà trường hiện nay. Các biện pháp được xây dựng bảo đảm tính mục tiêu, tính hệ thống, tính thực tiễn và tính khả thi, bao quát đầy đủ các khâu của quá trình quản lý GDKNS, từ nâng cao nhận thức, bồi dưỡng năng lực đội ngũ, xây dựng kế hoạch và quản lý mục tiêu, đổi mới nội dung – phương pháp – hình thức tổ chức, tăng cường kiểm tra, đánh giá đến đẩy mạnh sự phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội.

Kết quả khảo sát về tính cấp thiết và tính khả thi cho thấy các biện pháp đề xuất đều được cán bộ quản lý và giáo viên đánh giá cao, phù hợp với điều kiện thực tiễn của nhà trường, có khả năng áp dụng và phát huy hiệu quả trong công tác quản lý GDKNS cho học sinh ở các trường trung học cơ sở phường Diên Hồng, Thành phố Hồ Chí Minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2013). *GDKNS trong các cơ sở giáo dục phổ thông*. Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông*. NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). *Chương trình bồi dưỡng giáo viên đáp ứng yêu cầu thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông 2018*. Hà Nội.
- Nguyễn Lộc. (2017). *Quản lý giáo dục – Những vấn đề lý luận và thực tiễn*. NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Phạm Minh Hạc, Trần Thị Minh Đức. (2015). *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*. Hà Nội: NXB Giáo dục Việt Nam.
- Trần Thị Mai Hương. (2022). *Quản lý GDKNS cho học sinh ở một số trường trung học phổ thông tỉnh Khánh Hòa (Luận văn thạc sĩ)*. Trường Đại học Giáo dục – Đại học Quốc gia Hà Nội.